

OLVASÁSFEJLESZTÉSI TRÉNING BUDAPESTEN

A *British Council* és a *Könyvtári Intézet* 2007. március 1-3. között három napos *Olvasásfejlesztési tréninget* szervezett Budapesten, melyre az ország közkönyvtáraiból 45 könyvtáros jelentkezését várták a szervezők.

A továbbképzés a következő témaköröket ölelte fel:

- Az olvasás jelentősége
- Az olvasásfejlesztés Nagy-Britanniában
- Az olvasásfejlesztéshez szükséges legfontosabb képességek
- Mi kell az olvasó és az olvasás egymásra találásához?
- Hogyan lehet az olvasót becsábítani a könyvtárba?
- Közeledés az olvasóhoz (ha már könyvtári tag)
- A könyvtári szolgáltatások vonzóvá tétele fiatalok számára
- Fiatalos, vonzó és kényelmes környezet kialakítása az olvasók számára
- Civil kezdeményezések és hivatalos szervek összefogása az olvasásfejlesztés érdekében
- Olvasásfejlesztés könyvtáron kívül

Az olvasásfejlesztési tréningen a plenáris előadásokat csoportos foglalkozások és egyéni gyakorlatok követték, azaz az elméleti ismereteket igyekeztek a résztvevők rögtön hasznosítani – legalább a megbeszélés szintjén átültetni a gyakorlatba.

A képzésre olyan jelentkezőket vártak, akik megyei, városi vagy szakkönyvtárakban olvasószolgálati teendőket látnak el, az olvasásfejlesztésben valamilyen szinten érdekeltek, olvasáspedagógiával foglalkoznak, olvasókörök létrehozását tervezik, más civil szervezettel kapcsolatot tartanak fenn a magyar társadalom olvasásfejlesztésének céljából. A Deák Ferenc Megyei Könyvtárból két kolléganővel (*Kovácsné Pacsai Edit* és *Tóth Renáta*) együtt vettem részt a továbbképzésen.

A tréninget *Rachel Van Riel*, az *Opening the Book* Nagy-Britanniában évek óta sikeresen működő, országos olvasásfejlesztési projekt igazgatója irányította. A közreműködő magyar kollégák a következők voltak: *Gulyás Gabriella*, a *British Council* program menedzsere; *Kovácsné Eördögh Rita*, a *British Council* Információs Központjának vezetője; *Dr. Samu Ágnes* angol nyelvtanár.

A tréning első napján *Rachel* előadása arról szólt, hogy szemléletváltásra van szükség az olvasásra ösztönzés terén. Abból kell kiindulni, hogy minden ember – kortól függetlenül – szuverén egyéniség, aki maga szereti megválasztani az olvasmányait is. Az olvasás „láthatatlan” tevékenység, nem tudunk arról, ki mikor mit olvas. Nekünk, könyvtárosoknak tehát „csupán” az a feladatunk, hogy különböző promóciós eszközökkel az olvasó elé tárjuk a kínálatot, és igyekezzünk mindenki számára a neki éppen abban a „pillanatban” a „legérdekesebb” könyvet megmutatni. (Azaz ma is érvényes a régi szlogen: „*Megfelelő könyvet a megfelelő olvasónak!*”)

Minden törekvésünk az legyen tehát az olvasásfejlesztéssel kapcsolatban, hogy kielégítsük a látens olvasói igényeket, és ezt észrevétlenül, ugyanakkor nagyon is tudatosan tegyük!

Tapasztalatból is tudjuk, hogy vannak olyan látogatók, akik számára a legérdekesebb olvasmány az lehet, amit éppen könyvtárosa olvas. De fontos

kiindulópont a választásnál a visszahozott, tehát a más könyvtárlátogatók által olvasott könyvek polca.

Ajánlhatunk olvasnivalót korcsoportonként vagy érdeklődési körönként a könyvtár honlapján – ezt megtehetjük a „kiszavazós televíziós játékok” mintájára is.

A második napon azokat a promóciós technikákat beszéltük meg, amikor *olvasó ajánl olvasónak*. Nagyon sok ötletet kaptunk ezzel kapcsolatban előadónktól, majd a csoportos foglalkozásokon a könyvtáros kollégák napi gyakorlatából. Olyan – rövid távon is megvalósítható – módszereket, amelyek kevés anyagi ráfordítással pozitívan hathatnak az olvasási kedv fokozására.

Néhány hasznosítható elgondolás a sok közül:

- „*Életem legjobb könyve*” – néhány mondatos olvasói ajánlás plakáton. A plakát a könyvespolcok elején elhelyezve az olvasóról készült fotót és az ajánlást tartalmazza.
A plakát szólhat arról is, miért szeret olvasni a képen feltűnő könyvtárlátogató.
- *Visszahozott könyvek polcán* tetszés (☺) vagy nem tetszés (☹) alapján *hangulatjelekkel* elkülönítve helyezzük el a könyveket.
- „*A nap könyve*” (egyetlen könyvtámasszal és felirattal megoldható) - mindig két könyvet tartalmaz (hogya soha ne álljon üresen), és mindig olvasó ajánlja!
- Könyvekben „*Véleményem a könyvről*” – kártya vagy könyvjelző elhelyezése, amelyre az olvasó megjegyzéseit írhatja.

Természetesen nem mondhatunk le arról sem, hogy mi *könyvtárosok hívjuk fel a figyelmet* az olvasmányokra. Ezzel kapcsolatban is sok jó és könnyen megvalósítható tanácsot hallottunk:

- Az üzleti életben használatos „*szlogenek*” hatását mi is kihasználhatjuk az olvasmányok ajánlásában: Akarsz egy barátot? vagy Mindig kell egy barát.../ Az első csók!/ Ügyes kezek, kis mesterek! / Kéred a következőt? (Doktor Bubó alapján) / Elkísérhetlek? (Pom Pom – figurával) / Tök jó könyvek / Lányok kizárva! / Ugorj velem! / A vacsora a nagymamánál / Idegen ízek stb.

Nagyon fontos – a versolvasás visszaszorulása miatt – a költészet népszerűsítése, ezt a következő promóciós technikákkal szolgálhatjuk:

- *Idézetek elhelyezése* a könyvtár legkülönbözőbb részein, helyein (mosdó is lehet, minél meglepőbb, annál jobb, annál inkább elolvassák!)
- Készíthetünk *könyvjelzőt, képeslapot szép idézetekkel* egy-egy ünnepi alkalomra, ezeken a könyvtárat és szolgáltatásainkat is népszerűsíthetjük (pl. nőnap előtt virágüzletekben, forgalmas más helyeken: pályaudvar, orvosi rendelő stb.)
- „*A nap verse*” – „*A nap könyve*” mintájára!
- Tervezhetünk a könyvtár vagy olvasmányok népszerűsítésére *fali naptár*at rendezvényeinkről, könyvekről, olvasókról készült fotók felhasználásával.
- Az *internet, a könyvtári honlapok* is gazdag lehetőséget kínálnak olvasmányajánlásra, példaként előadónk a következő honlapok böngészését ajánlotta:

www.branching-out.net, www.openingthebook.com, www.whichbook.net,
www.reader2reader.net.

Tudjuk, hogy a könyvtár a közösségteremtés és az esélyegyenlőség fontos színtere, ezért fokozottan kell figyelniük a valamilyen szempontból más adottságokkal élőkre. De rendkívül fontos az olvasóvá válás első szakaszának a megalapozása, a gyermekolvasókkal való foglalkozás, mely ugyancsak speciális feladatokat kíván. A fiatalok és a férfiak megnyerésére szintén gondot kell fordítani, hiszen ők azok, akik ma legkevésbé olvasnak.

Mindehhez megfelelő, vonzó – gyerekek számára játékos – belső térre, funkcionális, ugyanakkor barátságos könyvtári környezetre van szükség. Nagyon sok szép brit könyvtári példát láttunk arra, hogyan változik meg egy könyvtár arculata (és népszerűsége!), ha ezeket a szempontokat érvényesíteni tudjuk.

Az olvasásfejlesztés nem maradhat csupán a könyvtár falain belül, ki kell lépniük ahhoz, hogy új olvasóink legyenek, más intézményekben elhelyezett letétekkel is segíthetjük az olvasásra ösztönzést (kórházak, orvosi rendelők, börtön stb.).

Az előadásokon hallott ötletek kiegészültek és tovább gazdagodtak azokkal a szakmai tapasztalatokkal, amelyeket a résztvevő könyvtáros kollégák osztottak meg egymással. A könyvajánlás, a könyvborítók jelentőségének felismertetése és tudatosítása és egy könyvkiállítás szakszerű elkészítése is témája volt a csoportfoglalkozásoknak. Az előadást és a csoportfoglalkozásokat követte a szintézis, amikor a csoportok beszámoltak a közös „munkáról”: így tanultunk új olvasásfejlesztési technikákat Rachel és a csoportvezetők segítségével.

A harmadik nap délelőttjén már kedves ismerősként köszöntöttük egymást. Ekkor gyűjtöttük össze mindazokat az ötleteket, amelyeket hazatérve hasznosítani is szeretnénk (lásd részletesen a cikk végén).

A feszített munkatempó mellett is nagyon jól éreztük magunkat a kellemes panorámás budai környezetben. *Rachel Van Riel* magával ragadó személyisége, határtalan optimizmusa és kiváló szakértelme mindannyiunkat lenyűgözött. Lelkesedése az olvasásfejlesztés ügye mellett fokozatosan átragadt a hallgatóságra, mosolya és biztató tekintete emlékezetes marad minden résztvevő számára. A kényelmes és minden igényt kielégítő vendéglátást és a szakmai feltöltődést ezúton is köszönjük a szervezőknek és a közreműködő magyar szakembereknek.

Oláh Rozália

*Az olvasásfejlesztési tréning utolsó napi felvetései, ötletei Rachel kérdései alapján
(Lejegyezte: Kovácsné Eördögh Rita)*

Mit tanultunk?

- Szemléletváltás könyvtáros szakmai körökben, az olvasók megítélésében és az olvasókkal való kapcsolattartásban
- Sok új ötletet kaptunk, és mellette megerősítve érezzük sajátjainkat is – az eddig ösztönösen alkalmazott marketing ötleteket tudatosan alkalmazzuk ezután
- Tudatosság

- Olvasóközpontúság („...eddig azt hittem a könyv a legfontosabb, de most már látom, hogy az olvasó”)
- Partnerek keresése – együttműködés – kilépés a könyvtárból
- Magyar tradíciók ötvözése az új ötletekkel
- Az internet szélesebb körben való alkalmazása
- Újabb korosztályok becsábítása a könyvtárba (kamasz fiúk, fiatal férfiak)
- Hallottunk jó magyar példákat is
- Csapat munka
- Intézményen belüli kommunikáció
- Szakmán belüli tapasztalatsere
- Utókommunikáció
- Következetes végrehajtás
- Szlogenek a könyvtárban!

Mit fogunk megvalósítani?

Azonnal („hétfőn”):

- Beszámolók
- Mosolygós arc a könyvjelzőn
- „A nap könyve”
- Vélemény – kártya
- Új szemlélet elültetése a könyvtárban – már hétfőn kezdjük el!
- Felmérés az olvasók körében
- Szlogenek
- „Ajánlom” – „Nem ajánlom” a visszahozott könyvek között
- Mi van a bútorraktárban? Alkalmas eszközök a könyvek gyors kiválasztásához és bemutatásához
- Könyvek átrendezése a polcon
- Lelkesítő idézetek (képeslapokra, a könyvtár falára, mosdójátóra)
- Ismerkedés az új honlapokkal

3 hónapon belül:

- Gyors kölcsönzés elindítása
- Témaajánlás
- Bútorzat átrendezése
- Kapcsolatfelvétel a helyi sajtóval, média képviselőivel
- „Cimbora klub”
- Versidézetek képeslapokon
- Poszterek tervezése – promóció hosszabb távon
- Olvasók véleményének összegyűjtése
- Helyi hírességek számbavétele, kapcsolatfelvétel velük
- Promóciós programok szervezése
- Honlapon korcsoport és téma szerinti (vagy egyéb más ötlet szerinti) ajánlás
- Olvasók egymásnak ajánlanak
- Az iskola beköltözik a könyvtárba
- 24 órán át tartó, folyamatos foglalkozások

1 éven belül megvalósítható ötletek:

- Olvasóbarát berendezés
- Könyvtáron kívüli promóció
- Szemléletváltás
- Műhelybemutatók, kötészeti bemutatók
- Kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás más intézményekkel, civil szervezetekkel
- Poszterek (hosszútávon)
- Könyv promóciós naptár
- Új célcsoportok meghódítása az olvasásnak
- Gyermekújság

Kinek fogjátok elmondani a tanfolyamon hallottakat?

- Főnököknek
- Munkatársaknak
- Fenntartónak
- Olvasóknak
- Sajtó: helyi és szakmai
- Média
- Szakmai fórumok
- Továbbképzések

Miről szeretnénk még hallani az elkövetkezendőkben?

- Olvasókörök, olvasótáborok szervezése
- Könyvtári honlap szerkesztés és könyv promóció kapcsolata
- Könyvtári projekt menedzsment
- Célcsoportok elérése
- Az olvasás pszichológiája
- Tréning a vezetőknek, hogy az itt tanultakat érvényesíteni tudjuk – szemléletváltás vezetői körökben
- Tradíciók és kulturális különbségek megjelenése a könyvtárhasználatban
- Potenciális olvasók tényleges könyvtárhasználóvá nevelése (minél fiatalabb korban)
- Szolgáltatások, események a brit könyvtárakban
- A könyvtárak belső berendezésének átalakítása – az átalakítás módszertana és kisebb-nagyobb ötletek
- Olvasói láncok kialakítása a gyakorlatban
- A könyvtár, mint közösségi tér kisebb településeken és nagyobb városokban
- Kamasz fiúk és fiatal felnőttek becsábítása a könyvtárba a gyakorlatban
- Követésre érdemes magyar könyvtár modernizálási példák a gyakorlatban